

Comentariu - Scrisoarea I de Mihai Eminescu

Face parte din ciclul satiric al celor cinci scrisori. Constructie ampla si variata, Scrisoarea I pune problema geniului privit in raport cu contemporaneitatea si cu posteritatea sa.

Poem filozofic, poemul strabate succesiv mai multe momente. Primul moment este cel al existentei cotidiene, cand cu gene ostenite sara suflu-n lumanare. Urmeaza motivul contemplatiei, sub semnul timpului, care curge ireversibil.

Exista in versurile lui Mihai Eminescu un timp individual, masurat de ceasornic doar ceasornicul urmeaza lung-a timpului carare caruia i se opune un timp etern, universul reprezentat aici prin motivul lunii, care din noaptea amintirii o vecie-ntreaga scoate.

Urmeaza o frumoasa invocatie selenara:
Luna tu, stapan-a marii, pe a lumii bolta luneci
si gandurilor dand viata, suferintele intuneci.

Poetul creaza o perspectiva panoramica a universului peste care stapanesc razele lunii; aceasta perspectiva se restrange traptat de la pustiuri, codri, mari, izvoare, palate si cetati, pana la case obisnuite.

Urmeaza o rapida enumerare tipologica: un rege, care face planuri de razboi, un sarac, care se gandeste la ziua de maine, un filozof, care isi bucleaza parul, un negustor, care isi numara aurul si in sfarsit batranul dascal, care cauta adevarul.

Toate aceste destine atat de diferite sunt egale sub razele lunii si in fata mortii: Deopotriva-i stapaneste raza ta si geniul mortii.

In portretul batranului dascal – folosind antiteza romantica si tehnica contrapunctului – Mihai Eminescu pune in opozitie inteligenta, nobletea geniului si mizeria in care este condamnat sa traiasca:

Iar colo batranul dascal cu-a lui haina roasa-n coate,
intr-un calcul fara capat tot socoate si socoate
si de frig la piept si-ncheie tremurand halatul vechi,
isi infunda gatu-n guler si bumbacul in urechi;
Uscativ asa cum este, garbovit si de nimic,
Universul fara margini e in degetul lui mic.

Pentru a scoate in evidenta genialitatea batranului dascal, Mihai Eminescu pune pe sama acestuia viziunea grandioasa a genezei cosmice. Poetul foloseste sugestii din filozofia indiana, cand concepe haosul primordial in totala nemiscare si intuneric:

La-nceput, pe cand fiinta nu era, nici nefiinta,

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

Pe cand totul era lipsa de viata si vointa

Aceste sugestii sunt combinate cu altele din filozofia germana. Lipsa de viata si vointa trimite la filozofia lui Schopenhauer; miscarea, ca inceput al vietii trimite la dialectica lui Hoegel:

Dar deodata un punct se misca... cel intai si singur iata-l

Cum din haos face muma, iara el devine tatal

Poetul evoca succesiunea generatiilor atrase in viata de un dor nemarginit. Poetul prezinta contrastul dintre dimensiunile vaste ale universului si microscopicele popoare:

Iar in lumea asta mare, noi copii ai lumii mici,

Facem pe pamantul nostru musunoaie de furnici

Este prezent motivul vanitas vanitatum prin care Mihai Eminescu subliniaza si mai mult caracterul trecator al vietii omenesti si zadarnicia oricarei efort uman:

Avem clipa, avem raza, care tot mai tine inca

Gandurile batranului savant imagineaza in viitor disparitia vietii: Soarele devine trist si rosu, se inchide ca o rana, planetele ingheata, timpul mort si-ntinde trupul si devine vesnicie, totul recade in noaptea nefiintei.

Dupa aceasta parte cosmogonica poetul revine la soarta omului pe pamant, exprimand conceptii pesimiste desopre soarta nefericita a oamenilor.

Batranul dascal traieste cu iluzia ca neinteles si neapreciat de contemporanii sai, va fi inteles si apreciat de urmasii sai:

De-oi muri – isi zice-n sine – al meu nume o sa-l poarte

Secolii din gura-n gura si l-or duce mai departe

Nici urmasii nu sunt in stare sa aprecieze genialitatea batranului savant, sa se ridice la inaltimea gandirii sale, ba mai mult isi insusesc ideile acestuia:

Iar deasupra tuturor va vorbi vrun mititel,

Nu slavindu-te pe tine... lustruindu-se pe el

Mai mult urmasii vor cauta pete multe, rautati si mici scandale, care-l apropie pe geniu la oameni obsnuiti:

Astea toate te apropie de dansii... Nu lumina

Ce in lume-ai revarsat-o, ci pacatele si vina

In ultima parte se revine la motivele initiale, contemplarea propriei vietii si a universului sub lumina lunii.

Revine ideea identitatii tuturor oamenilor in fata mortii:

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

si pe toti ce-n asta lume sunt supusi puterii sortii,
Deopotri-va-i stapaneste raza ta si geniul mortii

Discrusul liric este construit pe doua coordonate in functie de felul cum apare geniul. Prima infatisare este aceea de cugetator care da nastere coordonatei filozofice. A doua este aceea a relatiei omului de geniu cu societatea si genereaza satira.

Poemul se prezinta ca o sinteza de teme si motive romantice (problema geniului, conceptia cosmologica, cadrul nopturn, motivul lunii, antiteza romantica).

Originalitatea poemului consta in imbinarea gandirii abstracte cu un lirism profund. in acest scop poetul foloseste metafora: timpul devine o lunga carare, Luna este stapana marii, oamenii sunt robii propriilor patimi sau copii ai universului, etc.

Se remarca exceptionala capacitate a poetului de a concretiza idei abstracte, filozofice (geneza universului). Foloseste metafora interogativa: Fu prapastie? Genune? Fu noian intins de apa?

Mihai Eminescu foloseste comparatia dezvoltata in portretul batranului dascal. Procedeu esential este antiteza intre micro- si macrouniversul. Se remarca fluiditatea versurilor, perfecta adaptare a limbajului poetic la fondul de idei.